

Att vara palestinier i Israel:

”Det är mitt land men inte min stat”

NÄR 31-ÅRIGA RAWIA Aburabia skall berätta om sitt liv är det sin pappa hon börjar med.

– Jag hatar egentligen sådana där klassificeringar – ”den första kvinnan som...”, eller ”den första palestinska...”, säger hon med ett skratt. Men min pappa var den förste beduinen som tog läkar-examen i Israel.

Hon är stolt över båda sina föräldrar och tacksam för att deras hårda arbete gav henne och syskonen en bättre utgångspunkt i livet än vad de själva hade. Till skillnad från hennes pappa som växte upp utan vare sig el eller vatten i en av Negevöknens beduinbyar fick Rawia en jämförelsevis privilegierad uppväxt i Beersheva i södra Israel. Hon beskriver det som ett medelklasshem med ett starkt socialt och politiskt engagemang. Hennes pappa drev en sjukvårdsklinik i beduinstaden Rahat och hennes mamma, palestinier från norra Israel, ett daghem i ett annat beduinsamhälle.

DERAS ENGAGEMANG GICK i arv till de fyra döttrarna, som alla arbetar med frågor som rör Israels beduiner. Rawias äldre syster Sarab kan sägas ha upprepat faderns symboliska bedrift genom att vara den första beduinkvinnan i Israel som doktorerat. Rawia, som är utbildad advokat, ansvarar för beduinfrågor på Association for Civil Rights in Israel (ACRI).

Men vägen till hennes luftkonditionerade kontor i centrala Tel Aviv har varit lång. Precis som de allra flesta palestinerna i Israel har Rawia nästan dagligen fått brottas med problem som rör identitet, lojalitet och deras plats i den stat som de flesta israeler anser skall vara judisk.

I det område i Beersheva där hon växte upp bodde både judar och palestinier

Foto: Privat

från norra Israel som kommit dit för att arbeta, såväl som beduiner från Negev. Då upplevde hon aldrig att blandningen av kulturer och identiteter var förvirrande men i efterhand har hon insett att en del av motsatserna nog kunde vara svåra att hantera för ett barn. Till och med fjärde klass gick hon i en skola för beduinbarn, men därefter flyttade hon till en vanlig israelisk skola där majoriteten av eleverna var judar.

Där konfronterades Rawia nästan dagligen med det faktum att hon tillhörde ett folk vars kultur och historia skilde sig från de andra barnens. I de israeliska skolorna undervisas det till exempel inte om den etniska rensningen av palestinierna i samband med att Israel bildades 1948. Barnen får i stället lära sig att landet var tomt när judarna kom – men Rawia visste ju att hennes mamma hade tvingats fly från sin hemby i norra Israel, och att de hade släktingar som bodde i flyktingläger i arabiska grannländer.

– Men jag hade en väldigt bra lärare, Sarit, berättar Rawia. När min mamma pratade med henne lät hon mig göra en presentation om Nakban.

SPÄNNINGARNA MELLAN JUDAR och araber märktes hela tiden på skolgården. Det här var på nittioalet under en period med många självmordsbombare och stämningen var mycket aggressiv.

– Varje gång något hände skrek de: 'död åt araberna!' Sedan kom de till mig och sa att de egentligen inte menade mig, att jag var en av de 'bra', inte som de andra, terroristerna ...

Men för Rawia var det ändå en påminnelse om att hon var annorlunda.

– Jag kände hela tiden att jag inte var en av dem och aldrig skulle bli det.

Den känslan blev ännu starkare när det blev dags för hennes vänner att göra militärtjänsten. Medan hennes skolkamrater hade vägen utstakad för sig – armén, sedan universitet och jobb – var framtiden inte lika självklar för Rawia; hon kände att hon måste jobba hårdare för att finna en plats i det israeliska samhället, och det var bara genom utbildning som hon kunde komma dit hon ville. Det hade hennes föräldrar inpräntat i henne och syskonen från att de var små.

– De fick oss att förstå att det är ett verktyg för överlevnad.

RAWIA DRÖMDE FÖRST om att bli läkare som sin pappa men då hon insåg

Beduiner i Negevöknen som just har fått sina tält rivna av den israeliska armén.

att hon var rädd för blod inriktade hon sig i stället på sociala studier. Då det var dags för henne att göra praktik valde hon beduinbyarna i Negev. Det hon såg där gjorde henne emellertid frustrerad: problemen var så enorma, och utan att ta itu med de strukturella, politiska problemen var det svårt att åstadkomma någon verklig förändring.

I egenskap av socialarbetare följde hon

med en av sina klienter till en domstol, och där insåg hon att juridiken var en möjlighet att komma åt de grundläggande orättvisorna. Rawia utbildade sig därför till advokat med inriktning på mänskliga rättigheter. Jämsides med sina studier arbetade hon på ett center för kvinnor i Rahat.

– Kvinnofrågor har alltid legat mitt hjärta nära.

Palestinier i Israel diskrimineras

Det bor 1,2 miljoner palestinier i Israel, vilket utgör tjugoprocent av befolkningen. Till skillnad från palestinerna på det ockuperade området och i Östra Jerusalem har de fullt medborgarskap i Israel och borde ha samma rättigheter som medborgare med judisk bakgrund. I praktiken är det inte så, utan de marginaliseras och diskrimineras på grund av sin etniska tillhörighet och religiösa identitet som icke-judar.

Palestinier i Israel betraktas ofta som förrädare, eftersom de sympatiserar med de förtryckta palestinerna på Västbanken och Gaza och har etniska, kulturella och religiösa band till araberna i de omgivande staterna – vissa som Israel befinner sig i officiellt krigstillstånd med. En opinionsundersökning visar att bara halva den judiska befolkningen i Israel tycker att landets judar och araber skall ha samma rättigheter, och en majoritet anser att staten har rätt att uppmanra araber att lämna Israel.

I Israel finns en stark lagstiftning som skyddar svaga grupper, till exempel funktionshindrade och kvinnor, men staten har aldrig tagit tillvara den palestinska minoritetens rättigheter. Definitionen av Israel som en "judisk stat" eller en "stat för judarna" har i stället gjort ojämlikheten till en statlig policy. Den genomsyrar nästan alla aspekter av det offentliga livet. Den direkta och indirekta diskrimineringen av de palestinska medborgarna är en integrerad del av rättssystemet såväl som regeringens arbete.

Rawia tar juridikexamen vid American University i Washington DC 2009.

PRAKTIKEN GJORDE HON hos den allmänna åklagaren i Israel. Trots att hon vantrivdes beskriver hon det som en nyttig erfarenhet – kanske för att det gjorde klart för henne vad hon inte ville arbeta med.

– Jag insåg att jag aldrig skulle kunna jobba på ett sådant kontor. Jag kände mig som en fullständig främling.

Framför allt chockades hon av det sätt som de andra juristerna talade om beduiner – som om de var kriminella som invaderat Israel och lagt beslag på marken.

– Det fanns andra palestinier där, men de försökte att bara jobba och hålla sig undan politiken – som om det är möjligt att undvika politiken! Jag stod i alla fall inte ut där.

Efter ett år i Washington DC återvände hon till Israel och fick jobb på ACRI. Att hon skulle jobba på en människorättsorganisation var en självklarhet.

– Jag funderade först på Adalah men bestämde mig för att jag ville nå vidare.

ACRI befinner sig mer i den israeliska mittfåran och arbetar med frågor som rör hela det israeliska samhället och inte bara den palestinska minoriteten. Men Rawia kunde inte stå emot dragningskraften från Negev, och i dag arbetar hon utslutande med frågor som rör beduinernas rättigheter.

– Jag är tillbaka hos beduinerna – igen!

TRE GÅNGER I veckan reser hon mellan Beersheva och Tel Aviv. Skillnaden mellan de fattiga och förtryckta beduinsamhällena och Israels sekulära och finansiella centrum kunde knappast vara större och Rawia har ibland svårt att överbrygga klyftan. Hon kan aldrig glömma var hon kommer ifrån, aldrig känna sig helt hemma i det israeliska samhället, inte ens på ACRI. Även om hennes kollegor tillhör den israeliska vänstern och är kritiska till ockupationen är de i slutändan israeler och kan aldrig förstå hur det är att vara palestinier.

– De beskriver Tel Aviv som så liberalt, men i slutändan är de alla sionister och så snart du ställer dem mot vägen hamnar du i en återvändsgränd.

HON TAR DE sociala gräsrotsprotesterna som svept över Israel sommaren 2011 som exempel. Trots att hon kan sympatisera med demonstranternas budskap kan hon inte känna att hon tillhör en proteströrelse som kräver social rättvisa men varken nämner ockupationen eller diskrimineringen av den palestinska minoriteten i Israel.

Det är något som Rawia själv har råkat ut för. Efter året i USA sökte hon lägenhet i Tel Aviv, hittade en lämplig, och gav hyresvärden en check. Innan hon hann skriva under kontraktet fick hon emellertid ett samtal från bostadsförmedlingen

Utbildning

Det israeliska utbildningsministeriet kontrollerar läroplanen även i de palestinska skolorna i Israel. Läroplanen betonar den judiska historien och kulturen. En ny lag gör det till exempel förbjudet att undervisa om Nakban, den palestinska flyktingkatastrofen i samband med att Israel bildades 1948. Den israeliska staten investerar mindre i arabiska skolor än i judiska. Enligt officiella siffror ger staten tre gånger så mycket pengar till judiska studenter som palestinska. Det har haft annat fått till följd att klasserna i de palestinska skolorna är stora, lokalerna dåligt underhållna och det råder brist på undervisningsmaterial. I beduinbyarna finns det få grundskolor och inte ett enda gymnasium. Palestinska studenter är kraftigt underrepresenterade på universitet och andra institutioner med högre utbildning. Bara 1,2 procent av akademikerna vid universiteten är palestinier.

som berättade att det uppstått problem: värden hade en brorson som plötsligt behövde någonstans att bo. Rawia tyckte att det lät som en ursäkt och undrade om det verkliga skälet kanske var att värden sett hennes namn på checken och plötsligt insett att hon var palestinier.

– Jag kunde säga att jag kanske bara var paranoid – om det inte hade hänt igen!

EXAKT SAMMA SAK upprepades. Rawia gav upp förhoppningarna om att hitta en egen lägenhet och hyrde i stället ett rum. En annan plats där hon mött diskriminering är på flygplatsen. På väg från en FN-

Lagar och medborgarskap

Palestinier med israeliskt medborgarskap särbehandlas bland annat i fråga om medborgerliga rättigheter. De viktigaste berör immigration och medborgarskap, som kraftigt gynnar judiska invandrare. Det är till exempel praktiskt taget omöjligt för en palestinier från det ockuperade området som är gift med en palestinier i Israel att få medborgarskap eller ens uppehållstillstånd. Staten hävdar att det är på grund av säkerhetsskäl, men den verkliga orsaken är en önskan att bevara den judiska demografiska majoriteten. En ny lag gör det möjligt att upphäva medborgarskap på grund av misstankor om bristande lojalitet. I teorin skulle det kunna användas mot alla palestinier i Israel. Många fler liknande lagar väntar på att prövas i Knesset, det israeliska parlamentet.

Det finns mer än trettio viktiga lagar som direkt eller indirekt diskriminerar den palestinska befolkningen.

Språk

Arabiska är ett officiellt språk i Israel men de som talar arabiska har inte samma möjligheter som de som talar hebreiska. Det är inte alltid som officiella dokument och blanketter finns på arabiska, och skyltar är ofta enbart på hebreiska.

konferens i New York blev hon utsatt för så aggressiv och förödmjukande behandling av den israeliska säkerhetspersonalen på JFK att hon brast i gråt.

– Det är en väldigt dramatisk situation du befinner dig i: du pekade inte bara ut som palestinier utan också som fiende. Jag är övertygad om att det är så de verkligen ser på oss. Allt annat är bara en fasad.

RAWIA OCH HENNES man har ibland pratat om att flytta utomlands, efter det att hon doktorerat. Men samtidigt är det inte så lätt att bara ge sig av.

– Vi bryr oss verkligen om den här platsen. Jag känner inte att det är min stat. Men det är mitt land och jag hör hemma här. Det enda jag känner mig främmande inför är värderingarna och den nationella diskursen.

Ibland tvekar hon om det är rätt att låta palestinska barn växa upp i Israel.

– Men vi växte ju å andra sidan upp här – och vi blev normala!

RAWIA KAN DESSUTOM känna att det är ett privilegium att få ha något att kämpa emot, och för.

– Jag är inget offer. Jag är inte hysterisk. Jag är inte rädd, som majoriteten av israelerna. Jag är stolt över den jag är. Jag gör något, jag kämpar, jag är en ak-

tivist. Jag är glad att jag är jag, och jag ger inte upp.

Samtidigt är hon medveten om hur situationen i Israel hela tiden blir värre. Hon är mycket upprörd över alla rasistiska lagar som stiftas. Den senaste – förslaget att lagstifta om Israel som en ”judisk stat” – är i hennes tycke den värsta.

– Vad mig anbelangar är det en apartheidlag. Det är innebörden av den.

Hon tänker efter ett ögonblick.

– Det är det som skulle få mig att sticka. Den dagen det blir en officiell apartheidstat kan jag inte vara kvar här. Men vi är inte där än. Vi närmar oss hela tiden men vi är inte där än.

I DEN ATMOSFÄR som råder i Israel skulle det emellertid vara svårt att genomföra några förändringar, resonerar Rawia.

– Det måste till något stort, omvälvande. Små förbättringar räcker inte längre. Hela det israeliska psyket måste förändras. Kanske måste vi gå igenom full apartheid först, bara för att kunna gå tillbaka och bygga upp något på nytt. Det kommer att ta tid. Det kanske inte sker under min livstid.

Men för sin egen del är Rawia ändå optimistisk om framtiden. Det enda hon känner att hon inte kan göra som palestinier i Israel – förutom militärtjänsten – är att sjunga den israeliska nationalsången, Hatikvah. Hon är säker på vad hon vill, och vem hon är.

– Jag är en palestinsk kvinna som bor i Israel. Jag vet vem jag är, trots att staten gör allt den kan för att utplåna min historia och min identitet. Men jag är fortfarande jag.

Catrin Ormestad

Källor faktarutor: Adalah och Haaretz.

Politiskt inflytande

Palestinska medborgare i Israel har inte samma samhälleliga inflytande eller möjligheter att påverka beslutsfattandet i statliga organ. Det har gjorts flera försök av högermajoriteten i Knesset att utesluta arabiska partier och parlamentsledamöter. Enligt en ny opinionsundersökning tycker en tredjedel av de judiska invånarna i Israel att araber borde förnekas möjligheten att rösta och väljas till Knesset, och mer än hälften av de judiska tonåringarna vill ta ifrån palestinier rätten att väljas till Knesset. Flera palestinska parlamentsledamöter har fått sina privilegier indragna för att de deltagit i politiska aktiviteter eller hållit tal, i egenskap av folkvalda representanter.

Markinnehav

Palestinska medborgare i Israel har inte samma möjligheter att äga och bruka mark som israeliska judar. Den Judiska Nationalfonden (JNF), som äger 13 procent av marken i Israel, har haft stort inflytande över den statliga landpolicyn. Lagar som nyligen stiftats har ytterligare bidragit till att utöka och stärka det statliga ägandet av mark som konfiskerats från palestinier, och blockera möjligheterna för de palestinska flyktingarna att få tillbaka sin jord i samband med en framtida fredsuppgörelse.

Ekonomi

Palestinierna med israeliskt medborgarskap är överrepresenterade i Israels lägre sociala grupper. Mer än hälften av de palestinska familjerna i Israel klassas som fattiga, vilket kan jämföras med en femtedel av den totala befolkningen.

Byar och städer där det bor palestinier ligger generellt långt nere i den nationella socioekonomiska hierarkin. Beduinbyarna i Negevöknen är de fattigaste i hela landet.

Den israeliska staten styr aktivt resurser till de judiska medborgarna, till exempel genom att ge vissa områden ”nationell prioritet” ifråga om investeringar och bidrag och genom att kräva avtjänad militärtjänst som ett kriterium för anställning.

Palestinier diskrimineras på arbetsmarknaden, till exempel när det gäller rekrytering, lön och arbetsförhållanden. Det gäller inte bara den privata sektorn; palestinierna är kraftigt underrepresenterade i den offentliga sektorn som är den största arbetsgivaren i Israel. Bara sex procent av de anställda är palestinier. Av det statliga vattenverkets anställda är bara en procent araber och på det statliga elverket två procent. Av de 170 anställda på Ministeriet för infrastruktur har bara elva palestinsk bakgrund.

